

INFO LGOG KRING TER HORST,
veertiende jaargang, nummer 31, 13 september 2004.
Een uitgave van Limburgs Geschied- en Oudheidkundig Genootschap Kring Ter Horst.
INFO LGOG KRING TER HORST verschijnt tweemaal per jaar:
in februari/maart en september.
Oplage: 250 exemplaren
Uiterste inzenddata kopij: 1 februari en 15 augustus
Redactie: Yvonne Hermans-Cuppen en Wim Moorman
Redactieadres: Meterikseweg 153, 5961 CV Horst, telefoon (077) 398 1606, e-mail: wim.moorman@wanadoo.nl

INHOUD

Van de redactie	8
Marcel van den Munckhof, Bij de aanvang van een nieuw seizoen	8
Programma 2004 – 2005	9
Lezingen	9
Excursies	10
Wintercursus 2005	11
Najaarsvergadering 2004 in Horst	11
Gelredag 2005 in Venlo	11
Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen	11
Xavier van Dijk, Een verkennend archeologisch onderzoek in het toekomstige Trade Port Noord bij Heierhoeve, gemeente Venlo	15
André de Bruin, Nationaal dilemma	17
LGOG participeert in verhalenboek Piet van Nunen	18
Cursus genealogie in Oudheidkamer	18
Twee causerieën in Openbare Bibliotheek Sevenum	19
Wim Moorman, Museum De Locht: stilstand betekent achteruitgang	21
G.F. Verheijen, Nieuwe, aangekondigde en herdrukte publicaties	23
Bestuur LGOG Kring Ter Horst	25

VAN DE REDACTIE

Grote en kleine gebeurtenissen werpen hun schaduwen vooruit. Dat zou het motto van aflevering 31 van Info LGOG Kring Ter Horst kunnen zijn. Want met uitzondering van de artikelen van André de Bruin en Xavier van Dijk, die een expliciet historisch karakter hebben, zijn de meeste bijdragen toekomstgericht. Zo biedt deze uitgave een uitgebreide vooruitblik op het programma van onze Kring in het komende seizoen. Naast de gebruikelijke lezingen, excursies en wintercursus zijn er twee activiteiten die bijzonder in het oog springen: in de eerste plaats de najaarsvergadering van het LGOG op 13 oktober waarbij Kring Ter Horst als gastheer zal optreden en in de tweede plaats de driedaagse excursie naar Lille op 24, 25 en 26 september. Twee andere activiteiten die nog zullen gaan plaatsvinden en waarvoor hier aandacht is, zijn een cursus genealogie in de Oudheidkamer en twee causerieën van André de Bruin in de Openbare Bibliotheek Sevenum. Uit het interview met Harry Litjens blijkt dat ook Museum De Locht zijn blik voornamelijk vooruit gericht heeft. Zelfs de boekenrubriek is deze keer vooral toekomstgericht. Omdat het aanbod van nieuwe boeken ditmaal bijzonder gering was, heeft samensteller G.F. Verheijen zijn aandacht vooral gericht op nog te verschijnen uitgaven. Eén van de boeken die in de komende tijd het licht zullen zien, is een bundel verhalen van Piet van Nunen over de geschiedenis van Horst en omgeving. De uitgave van dit in de eerste plaats voor jongeren bestemde boek is een initiatief van het Historisch Educatief Platform (HEP). LGOG Kring Ter Horst heeft de publicatie mede mogelijk gemaakt door het HEP financiële en facilitaire steun te bieden.

Overigens kunnen wij nu al garanderen dat het volgende nummer van Info LGOG Kring Ter Horst meer retrospectief van karakter zal zijn. Dit zal namelijk een verslag van de excursie naar Lille bevatten en verder zijn we voornemens om de lezingen voortaan niet slechts aan te kondigen, maar ook na te beschouwen. Met het oog op dit laatste verzoeken wij eenieder die bereid is op regelmatige of incidentele basis een verslag te schrijven van lezingen, met de redactie in contact te treden.

Yvonne Hermans-Cuppen

Wim Moorman

BIJ DE AANVANG VAN EEN NIEUW SEIZOEN

Geachte leden van het LGOG van de Kring Ter Horst

Na deze zomerse maanden is het weer tijd om de activiteiten van onze kring opnieuw op te pakken. En in deze Info LGOG kunt u lezen dat het bestuur niet stil heeft gezeten! In mei/juni heeft een delegatie van ons bestuur overlegd met vertegenwoordigers van de Heemkundevereniging Sevenum; doel was om samen een activiteit te organiseren. Het resultaat van dit overleg kunt u op 13 september meebeleven als u de eerste lezing van dit jaar bijwoont. Vanwege de actualiteit en de samenwerking met de Heemkundevereniging Sevenum zal die avond een lezing worden gegeven over de kerkrazzia's in Sevenum en Horst. In oktober is het zestig jaar geleden dat deze misdaden in onze regio gepleegd werden.

Een dag of tien later vertrekt de Kring met de grootst mogelijke bus (maar liefst 52 personen!) naar het Noord-Franse Lille voor een driedaagse excursie. Als vervolg op de excursie in 1999 is besloten opnieuw een meerdaagse reis te organiseren. Het programma zit mooi vol en omdat Lille dit jaar culturele hoofdstad is - met het Italiaanse Genua - belooft deze reis extra boeiend te worden.

Veertien dagen na de excursie zal de najaarsvergadering van alle provinciale afdelingen van LGOG in Horst plaatsvinden. De Kring is dan gastheer van alle afdelingen en heeft daarom in de middaguren een excursie op stapel staan. We bezoeken in de middag de kerk van Sevenum en de kerk van Lottum. In Lottum zullen we zelfs de voorpremière kunnen meemaken van de ingebruikname van het Randebroekorgel. Een klein concert is uiteraard voorzien!

In november staat dan alweer een nieuwe lezing gepland, ditmaal over het Venlo-incident uit 1939. Daags voor de 65e viering van dit incident bij de grensovergang vindt de lezing plaats. Een korte excursie - traditie voor de maand november - is in voorbereiding waarvoor deze lezing misschien wel een mooie aanleiding kan zijn.

De lezing van december staat in het teken van kerstmis en zal "multimediaal" zijn: niet alleen beeld maar ook geluid. Na de experimenten van afgelopen jaar met duo-lezingen hebben we voor deze opzet gekozen. Wij zijn benieuwd naar de reacties van de aanwezigen.

Over de activiteiten die door het Kringbestuur zijn georganiseerd voor de periode na nieuwjaar (cursus, lezingen en eendaagse excursie op 16 april) wordt u verder in dit blad geïnformeerd. Evenals over andere activiteiten waar LGOG Kring Ter Horst (zijdelings) mee te maken heeft, zoals de uitgave van een boek door het HEP.

Graag hoop ik u in groten getale te mogen begroeten bij onze activiteiten. U zult er separaat uitnodigingen voor ontvangen, maar de meeste data kunt u alvast in uw agenda noteren! En heeft u nog suggesties, schroom dan niet om contact met ons op te nemen!

Namens de leden van het Kringbestuur LGOG,

Marcel van den Munckhof
voorzitter

PROGRAMMA 2004 - 2005

LEZINGEN

De lezingen van LGOG Kring Ter Horst vinden, met uitzondering van die van 13 september, plaats in de zaal van restaurant De Alde Lind, Venrayseweg 93 te Horst, telefoon (077) 398 8342. De aanvang is steeds om 20.00 uur. Leden van LGOG hebben gratis toegang; van belangstellende niet-leden wordt een bijdrage in de kosten van € 2,50 verwacht.

13 september, "De deportaties van 1944" door de heer Sjak Draak

LGOG Kring Ter Horst en Heemkundevereniging Sevenum openen het seizoen 2004-2005 met een gezamenlijke activiteit. Het betreft een lezing door de heer Sjak Draak over de grote kerkrazzia in Noord-Limburg op 8 oktober 1944.

Op 8 oktober 1944 werd in Noord-Limburg een grote razzia uitgevoerd, die de lokale geschiedenis in is gegaan als de 'grote kerkrazzia'. Hierbij werden door de Duitse bezetters circa drieduizend mannen opgepakt, die als dwangarbeiders naar Duitsland werden afgevoerd.

In zijn lezing zal de heer Draak ingaan op de achtergronden en het verloop van de razzia, en de ervaringen van de gedeporteerden in Duitsland. Hierbij zal de nadruk liggen op de gebeurtenissen in Sevenum en het lot van de Sevenumse dwangarbeiders. Ook aan Horst en Horstenaren zal aandacht worden besteed.

Ondanks de sterk verschillende omstandigheden waaronder de betrokkenen in Duitsland leefden en werkten, heeft deze periode op iedereen een diepe indruk gemaakt. Het is een onderdeel van de lokale oorlogsgeschiedenis dat niet snel vergeten zal worden.

De heer Sjak Draak, zoon van een gedeporteerde uit Kronenberg, heeft onderzoek gedaan naar de razzia en de daaropvolgende gebeurtenissen. Na zijn studie in Nijmegen en Rotterdam is hij sinds 1993 werkzaam in het legermuseum te Delft.

De lezing van de heer Draak vindt plaats in zalen- en evenementencentrum De Wingerd, Maasbreeseweg 2 te Sevenum. De aanvang is om 20.00 uur.

8 november, "Het Venlo Incident" door de heer drs. Marcel Hogenhuis

Na de Duitse verovering van Polen in september 1939 wachtte het neutrale Nederland in spanning af, vooral in de grensstreek. Op 9 november 1939 vond bij het populaire Venlose grenscafé Backus een raadselachtige schietpartij plaats. Een Duits overvalcommando ontvoerde vanaf Nederlands grondgebied twee Britse geheimagenten. Daarbij werd een Nederlandse luitenant dodelijk geraakt. Het beruchte Venlo Incident was een feit.

Bijna exact 65 jaar later is er alle aanleiding ieders herinnering op te frissen. Was het een bewuste provocatie om een geplande Duitse aanval op Nederland te rechtvaardigen? Of stond de overval in relatie met de mislukte aanslag op Hitler een dag eerder? De heer Hogenhuis presenteert de laatste stand van zaken over dit nog altijd in veel nevelen gehulde incident. Zowel de overval zelf, als de internationale diplomatie achter de schermen komen weer tot leven met saillante details en persoonlijke getuigenissen.

20 december, "Het Kerstlied en de Kerstgebruiken door de eeuwen heen" door de heer J. Königs

De lezing begint met een schets van datgene wat zich afspeelde rond 25 december bij Romeinen en Germanen. Daarna is er aandacht voor de eerste liturgische gezangen in de eredienst van Advent en Kerstmis binnen de liturgie van de kerk.

Afgewisseld met de geschiedenis van het kerstlied komen zaken als de boom van Jesse, de os en de ezel, de Heilige Jozef, de Heilige Franciscus" en de herders en de drie koningen ter sprake. Na een ontdekkingsstocht door de Middeleeuwen, de renaissance, barok en romantiek belanden we in de twintigste eeuw en bekijken en beluisteren we de wederwaardigheden rond het kerstlied tijdens de Duitse bezetting en eindigen dan in onze tijd waarin het kerstlied en de kerstgebruiken sterke invloed hebben ondergaan van de moderne media en de consumptiemaatschappij.

De lezing laat de aanwezigen, naast de geboden informatie, genieten van circa twintig prachtige kerstliederen, gezongen door beroemde koren en solisten. De avond wordt besloten met een poging gezamenlijk een zeer bekend kerstlied te zingen, waarbij de aanwezigen kunnen aansluiten bij een door een koor uitgevoerd kerstlied op cd.

24 januari, "De belastingen en lasten in Gelre tussen 1369 en 1798" door de heer Piet van Enckevort

De bede, de belasting van 1369, kreeg de mooie naam 'Pontschatting'. Als grondslag werd het vermogen van de inwoners 'geschat'. Omstreeks 1550 werd het grondbezit van de onderdanen de basis, waarover de bede van de hertog van Gelder wordt omgeslagen.

De inning van deze schatting werd tot circa 1580 door de schatbeurders of rentmeesters van de hertog opgehaald, waarna men er toe overging de dorpen aan te slaan. Elk dorp moest de inmiddels jaarlijks terugkerende belasting afdragen aan de Rekenkamer van de overheid. Het invorderen bij de dorpsinwoners moest men zelf organiseren. Op de zogenaamde geërfdendagen werd besloten hoe de inning voor het aankomend jaar zou plaatsvinden en werd de jaarrekening van het vorige jaar afgehoord. De schattheffer deed zijn intrede. Er werd een 'meetboek' van het hele dorp opgemaakt en de 'schatboeken' werden jaarlijks bijgewerkt. Het 'beestengeld', oorspronkelijk bestemd voor het betalen van de dorpslasten, werd ook deels aangewend voor de extra contributies van bezetters en afkoop van eventuele plunderingen door de doortrekkende legers. Het 'capitatiegeld' met 'gewin en gewerf' werd een nieuwe grondslag om ook burgers mee te laten bijdragen aan de jaarlijkse schattingen.

'Tienden', van oorsprong een kerkelijke belasting, vallen niet onder de bovenstaande belasting. Ook de 'cijnsen', de jaarlijkse afdracht van de grondbezitter als 'cijnsman' aan zijn 'cijnsheer', horen hier niet bij. Deze feodale rechten van de adel werden hier in 1798 afgeschaft. 'Erfpachten', die wij in deze regio kennen, zijn meestal van kerkelijke aard, waaraan een tegenprestatie van de kerkelijke bedienaars verbonden is. Deze vallen niet onder de belasting en werden ook niet door de Franse overheersers geconfisqueerd of afgeschaft.

7 maart, "Archeologisch onderzoek op Trade Port Noord" door de heer drs. Xavier van Dijk

Na afloop van de jaarvergadering zal ons bestuurslid de heer Xavier van Dijk een lezing houden over de opmerkelijke archeologische vondsten die zijn gedaan op het in ontwikkeling zijnde Trade Port Noord in Venlo. Ter introductie op deze lezing treft u elders in dit nummer een bijdrage van de heer Van Dijk aan over de opgravingen op Trade Port Noord.

11 april

Nadere mededelingen over de inhoud van deze lezing volgen nog. Hoogstwaarschijnlijk zal deze lezing verband houden met de enkele dagen later (16 april) geplande excursie.

EXCURSIES

DRIEDAAGSE EXCURSIE NAAR LILLE

Toen onze Kring in 1999 vijftig jaar bestond, werd dat onder meer gevierd met een vierdaagse excursie naar Thüringen. De deelname hieraan was groot en de reacties van de deelnemers na afloop waren zeer positief. Voor het Kringbestuur was dit aanleiding de excursiecommissie te verzoeken eens per vijf jaar een meerdaagse excursie te organiseren. Meer dan een jaar geleden begon de excursiecommissie met de voorbereidingen van een nieuwe meerdaagse excursie die in het najaar van 2004 plaats zou moeten vinden. De voor- en nadelen van de verschillende mogelijke reisbestemmingen werden uitgebreid tegen elkaar afgewogen. Uiteindelijk kwam er een voorstel uit de bus voor een driedaagse excursie naar het Noord-Franse Lille en omgeving in het weekend van 24 september 2004. Er waren vele argumenten om voor Lille te kiezen: de relatieve onbekendheid van de stad, de betrekkelijk korte reisduur, de culturele rijkdom en vooral het feit dat Lille in 2004 de culturele hoofdstad van Europa is. De stad heeft in het afgelopen decennium een complete gedaanteverwisseling ondergaan: van een verpauperde en vervallen industriestad is Lille tot een dynamisch centrum voor toerisme en dienstverlening geworden met een prachtig gerestaureerd historisch stadscentrum.

Op grond van deze argumenten kon het Kringbestuur zich vinden in het voorstel van de excursiecommissie. In december 2003 maakten een delegatie van het bestuur en de excursiecommissie een voorbereidingsreis naar Lille. Daarna werd een voorlopig programma in elkaar getimmerd. In februari ontvingen alle leden een uitnodiging tot deelname en een aanmeldingsformulier. Het aantal inschrijvingen overtrof alle verwachtingen. Binnen de kortste keren was de bus volgeboekt. Daarmee was het doorgaan van de excursie verzekerd. Wat volgde, was het bevestigen van alle afspraken. Dit kostte soms de grootste moeite, maar uiteindelijk is toch alles in kannen en kruiken gekomen. De bijzonder welkome ondersteuning die de excursiecommissie daarbij ontving van onze onvermoeibare Kringvoorzitter (in het dagelijks leven docent Frans), mag hier zeker niet onvermeld blijven.

In juni was er voor deelnemers een introductie- en kennismakingsbijeenkomst in De Alde Lind. In de maanden juli en augustus werden de laatste puntjes op de i gezet. Begin september ontvingen alle deelnemers het excursieboekje met daarin onder meer het volledige programma, informatie over het hotel, over Lille en omgeving en over de Vlaamse keuken. Daarmee hebben bestuur en excursiecommissie er alles aan gedaan om de Lille-excursie tot net zo'n succes te maken als de reis naar Thüringen vijf jaar geleden. In het volgende nummer van Info LGOG Kring Ter Horst valt te lezen of dat inderdaad is gelukt.

KLEINE EXCURSIE

Dit najaar zal nog een kleine excursie worden georganiseerd door de excursiecommissie. Over datum, reisdoel, programma, aanmelding en kosten ontvangen de Kringleden ruim van tevoren een aparte convocatie.

VOORJAARSEXCURSIE 2005

Van de eendaagse excursie van 2005 staat de datum inmiddels vast: 16 april 2005. Meer informatie over het reisdoel, het programma, de aanmelding en de kosten volgt in de komende editie van Info LGOG Kring Ter Horst en in een separate convocatie die alle Kringleden begin 2005 zullen ontvangen.

WINTERCURSUS 2005

De wintercursus 2005 heeft als thema "Geschiedenis van het schrift". Docent is de heer H. van Sloun uit Grevenbicht. De data waarop de cursus zal plaatsvinden zijn: 26 januari en 2, 16 en 23 februari 2005. Plaats van handeling is De Alde Lind. Details over inhoud, kosten en aanmelding zijn te lezen in een convocatie die alle Kringleden dit najaar zullen ontvangen. Hier alvast een korte introductie.

Het is nu nog nauwelijks voor te stellen, maar toch werden alle documenten en boeken tot halverwege de vijftiende eeuw met de hand geschreven. Schrijven was in de Middeleeuwen een ambacht en het illumineren van bijvoorbeeld een getijdenboek was een kunst. Het schrift, zoals dit in vele schrijfstijlen op verschillende plaatsen en tijden is ontstaan, boeit niet alleen als communicatiemiddel of als bron van schoonheid. De cultuurhistorische aspecten ervan zijn minstens even interessant.

De schriftgeschiedenis begint met het Babylonische spijkerschrift en de Egyptische hiërogliefen. In de vroege Middeleeuwen had Karel de Grote grote invloed op de ontwikkeling van het letterbeeld en de vroegste handschriften uit die tijd. Uit de nadagen van dit tijdsgewricht dateren waardevolle relictten zoals de Codex Eyckensis uit Maaseik en het Evangeliarium van Susteren.

In de stroomversnelling van de hoge Middeleeuwen, die rond het jaar 1000 inzet, spelen de kloosters een cruciale functie in de schriftontwikkeling en -verspreiding. In het scriptorium (schrijfatelier) vonden allerlei activiteiten plaats, zoals perkamentbereiding, schrijfgerei, letterkeuze en pagina-indeling. Andere aspecten uit deze tijd zijn "de kunst van het schrijven", de herkomst van originelen, transcripties en vertalingen, de oudste bewaard gebleven regel uit onze taal, het Middelnederlands van Jacob van Maerlant, de studieboeken voor de eerste studenten en de rol van de boekverkoper.

In de late Middeleeuwen komen het getijdenboek en andere (liturgische) handschriften tot stand. Daarin zijn miniaturen, illuminaties en symbolische versieringen opgenomen. Minder verheffend, maar daarom niet minder interessant, is tenslotte de teloorgang van heel veel moois en waardevols dat ooit aan perkament en papier werd toevertrouwd.

NAJAARSVERGADERING 2004 IN HORST

Kring Ter Horst zal op 9 oktober aanstaande gastheer zijn tijdens de najaarsvergadering van het LGOG. De vergadering van het hoofdbestuur met de Kringen en Secties begint om 10.00 uur in De Alde Lind te Horst. Daar zullen de deelnemers ook de lunch nuttigen. Na de lunch volgt de middagvergadering. Het programma na afloop van de middagvergadering is samengesteld in nauw overleg tussen het hoofdbestuur van het LGOG en het Kringbestuur. Ter inleiding daarop zullen de wethouders van Cultuur van Horst aan de Maas en Sevenum (de twee gemeenten waarin Kring Ter Horst leden heeft) de aanwezigen toespreken. Daarna zal per bus een bezoek worden gebracht aan de kerken van Lottum en Sevenum. In Lottum wordt de kerk bezichtigd en is er deskundige uitleg over het zogenaamde Randebrock-orgel, een voor Nederland uniek orgel. De uitleg wordt gegeven door musicoloog Rogier van Dijk die tevens een kort concert speciaal voor de aanwezigen zal geven. De kerk van Sevenum bestaat in 2005 vijftig jaar. In de kerk zal de heer P. Kerstjens, lid van LGOG Kring Ter Horst en voorzitter van Heemkundevereniging Sevenum, een korte rondleiding geven, met daarbij ook een historisch overzicht over de oorlogsvernielingen in het noorden van de provincie. Na dit bezoek rijdt de bus weer terug naar de vergaderlocatie in Horst waar dan afscheid genomen wordt van de deelnemers.

Leden van het LGOG ontvangen binnenkort een uitnodiging voor het middagprogramma of hebben deze inmiddels al ontvangen.

GELREDAG 2005 IN VENLO

De Gelredag is een tweejaarlijkse bijeenkomst van heem- en geschiedkundige verenigingen en stichtingen die actief zijn in het gebied van het voormalige hertogdom Gelder. De ochtend is altijd gereserveerd voor lezingen en voordrachten, de middag voor excursies. De veertiende Gelredag vindt op zaterdag 21 mei 2005 plaats in De Maaspoort in Venlo. 's Middags is er een aantal excursies waaronder ook één naar het werkgebied van Kring Ter Horst van het LGOG. Het reisdoel van deze excursie is op dit moment nog niet bekend. In het volgende nummer van Info LGOG Kring Ter Horst is meer te lezen over het programma van de veertiende Gelredag.

REGIONAAL OVERLEG HEEMKUNDEVERENIGINGEN

Op verzoek van enkele leden van LGOG Kring Horst die tevens lid waren van een heemkundevereniging, vond op 21 december 1992 in de Oudheidkamer van Horst de eerste overlegbijeenkomst plaats van LGOG Kring Horst met de regionale heemkundeverenigingen. Tijdens de vergadering werd onder meer afgesproken tweemaal per jaar, in het voor- en najaar bij elkaar te komen telkens bij één van de deelnemende verenigingen die dan tevens het voorzitterschap op zich neemt. Het Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen, zoals het overlegforum ging heten, bestaat nog altijd. Om u een indruk te geven van wat er zoal wordt besproken, hierbij enige extracten uit de verslagen van de twee meest recente bijeenkomsten.

22e bijeenkomst Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen 3 november 2003 in Tienray

Aanwezig: Meerlo-Wanssum, Grubbenvorst-Lottum, Melderslo, America, Baarlo, Sevenum, Broekhuizen, Oirlo, Castenray, Venray en Horst.

Afwezig: Helden en Neer (beide met kennisgeving), Heide, Well en Maasbree.

Opening

De heer A. Jacobs, voorzitter van heemkundevereniging Meerlo-Wanssum, verwelkomt de vertegenwoordigers van de diverse verenigingen. Hij verwelkomt ons in 'de Winkel achter de Kerk'. Over de historie van het gebouw zal de heer Harry Raaijmakers na het overleg een korte inleiding houden. Op dit moment wordt de benedenverdieping van het gebouw gebruikt door het parochiecluster Swolgen, Tienray en Meerlo, voor vergaderingen, bijbelstudies, doopvoorbereiding etc. Op de bovenverdieping bevinden zich de ruimtes van de heemkundevereniging. Voor tentoonstellingen kan ook gebruik gemaakt worden van de benedenverdieping. De huur van de ruimte wordt als subsidie van de gemeente ontvangen en aan het kerkbestuur doorgesluist. De contributie voor de leden is gering om de entree tot de vereniging laagdrempelig te houden.

Presentatie Meerlo-Wanssum

De heemkundevereniging Meerlo-Wanssum telt 58 leden. Elk kwartaal verschijnt het Nieuwsbulletin, met bijdragen van leden en van de stichting Kruisen en Kapellen. Op dit moment werkt men aan:

- (Op verzoek van de gemeente) een wandelroute langs historisch waardevolle plekken. De route in Geystersen is klaar.
- Een inventarisatie van gedachtenisprentjes van inwoners van Meerlo-Wanssum. Op dit moment beschikt men over 1200 exemplaren.
- Een inventarisatie van de bibliotheek.
- Men neemt deel aan een klankbordgroep 'Strategische visie op de toekomst', de visie op Meerlo-Wanssum over 25 jaar, om als kleine zelfstandige gemeente sterker te staan bij de provincie. Deze visie wordt in 2004 door de raad vastgesteld.
- Informatie aan studenten voor werkstukken en scripties.
- De heemkundekring geeft geen jaarboek uit.

Rondgang langs de andere verenigingen

Grubbenvorst: de heemkundevereniging houdt zich bezig met indexeren van het archief. Men heeft gezinsklapper aangevuld met gegevens uit kerkelijk archief.

Melderslo: in verband met het vijftigjarig jubileum van de herbouwde kerk heeft men de geschiedenis van de kerken van Melderslo voor presentatie met een beamer digitaal opgeslagen en gepresenteerd. Dit was een succes. Helaas kampt men met gebrek aan mensen die tijd kunnen steken in de geschiedenis van het dorp.

America: activiteiten van de werkgroep:

Archivering.

Een project in samenwerking met het kerkbestuur om oude grafmonumenten te conserveren.

In het kader van het jaar van de boerderij: inventarisatie van oude boerderijen met beschrijvingen en foto's. Misschien dat hierover een boekje wordt uitgegeven.

Baarlo: Archivering.

Uitgave van een boek over Soeterbeek, beschrijving van een buurtschap. Men beschikt over vierhonderd vaste afnemers, de overige honderdvijftig boeken werden via inschrijving verkocht.

In 2004 wil de vereniging een fotoboek uitgeven en in 2005 een boek over toponiemen, hoe deze door de tijd heen veranderd zijn en de invloed van het dialect hierop.

En op politiek gebied werkt men mee aan een verordening over bescherming monumenten en dorpsgezicht.

Sevenum: de heemkundevereniging heeft een boek uitgegeven met Sevenumse monumenten.

Men heeft het kerkelijk archief geïnventariseerd, het archief gaat nu naar Venlo.

Inventarisatie van oude grafmonumenten.

Uitgave van een boek naar aanleiding van vijftig jaar herbouwde kerk: de geschiedenis vanaf 1300.

Men werkt hard aan het verwerven van een nieuw onderkomen.

Broekhuizen: Archivering, onder meer de erfenis van P. Weys.

Beschrijven van woningen.

Project Indiëgangers resulterend in de uitgave van een boek hierover. De vereniging doet een oproep aan de overige verenigingen voor materiaal voor een tentoonstelling. Verwezen wordt naar de heer G. Linders. Ook heeft men ervaren dat het bijna onmogelijk is van Indiëgangers inhoudelijke informatie over de gebeurtenissen aldaar te verkrijgen.

Voor het punt ruimtegebrek onderkomen heeft men nog geen oplossing.

Oirlo: op initiatief van de heemkundevereniging en met medewerking van de dorpsraad wordt gewerkt aan het oprichten van een oorlogsmonument. Op 2 mei wordt het monument onthuld.

De gemeente Venray heeft in het verleden 25 duizend gulden beschikbaar gesteld voor verenigingen die zich met culturele activiteiten bezig hielden. In het begin maakten vier verenigingen hier gebruik van, inmiddels zijn het er twintig. De heemkundevereniging maakt ook gebruik van dit gemeentelijk initiatief.

Castenray: de heemkundevereniging schrijft regelmatig een artikel in het dorpsblad, momenteel een reeks over de Castenrayse Vennen. Verder onderzoek naar: Indiëgangers, boerderijen en emigranten.

Rond de brug over de Lollebeek (in het huidige gebied van heemkundevereniging Castenray) grensden in vroeger tijden drie 'rechtsgebieden' aaneen, hetgeen tot gevolg had dat er drie galgen dicht bijeen stonden. Misschien dat Castenray hier iets mee gaat doen.

Venray: de kring heeft op 17 november een lezing over 'de pokkenbestrijding in Limburg' door de heer Rutten, op 15 december een lezing over 'het Gennepershuys' door Rien van den Brand. En voor de maquette van Venray bij gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de kring verkoopt men ijverig 'woningen'.

Horst: in januari/februari een cursus over 'dialect', op 8 december een duolezing over 'Tienray, bedevaartsoord' en 'het Kerkorgel van Lottum' door respectievelijk H. Raaijmakers en R. van Dijk. Op 26 januari een lezing over Van der Griendt, in maart een film over Horst uit 1973 en in april Sjeng Ewalts over 'Indiëgangers'.

23e bijeenkomst Regionaal Overleg Heemkundeverenigingen 29 maart 2004 in Castenray

Aanwezig: Melderslo, America, Helden, Sevenum, Oirlo, Castenray, Venray en Horst.

Afwezig: Broekhuizen/Broekhuizenvorst en Meerlo-Wansum (beide met kennisgeving), Heide, Well, Neer, Grubbenvorst-Lottum, Baarlo en Maasbree.

Opening

De heer Jan Strijbos, voorzitter van Stichting Heemkundig Genootschap Castenray verwelkomt de deelnemers aan het overleg in het Beugelzaaltje. Hij gaat kort in op de historie van het gebouw en van Castenray. Het beugelzaaltje maakte deel uit van het Patronaat, gebouwd in 1933 en in 1986 tot gemeenschapszaal 'de Wis' omgebouwd. (De Wis: in vroeger tijden werden uit de Castenrayse Vennen, een moerasgebied ten zuidwesten van Castenray veel 'schanse'(takkenbossen) gehaald. De schanse werden gebruikt om ovens of voerketels te stoken. De schanse werden samengebonden met wilgentwijgen: de wis). Het gemeenschapshuis heeft ook nog dienst gedaan als noodkerk en kleuterschool.

Uit opgravingen werd duidelijk dat er in Castenray mensen geleefd hebben in de Steen-, Brons en IJzertijd. De naam Castenray komt het eerst in 1434 in een akte voor, waar sprake is van een kapel gewijd aan de H. Mathias. Van de H. Mathias, nu nog de patroonheilige van Castenray, is weinig bekend, zijn graf zou zich in Trier bevinden. Aan deze kapel werd kort na 1434 een priesterkoor gebouwd, met een omvang die niet paste bij de kleine kapel maar meer bij een nog te bouwen grotere kerk. Deze kerk werd echter pas in 1911 gebouwd. In 1934 werd de kerk uitgebreid. In 1944 werd de toren en een gedeelte van de kerk opgeblazen. Het oude priesterkoor werd behouden. Na de oorlog is de kerk weer groter opgebouwd.

De diensten in de kapel werden in het verleden verzorgd door de geestelijken van de Petrus Bandenkerk uit Venray. In 1803 kwam Castenray onder de parochie Oirlo. In 1922 werd Castenray een rectoraat en in 1933 een zelfstandige parochie. Er werd nog strijd geleverd met Oirlo om het gehucht Klein-Oirlo! Naast Mathias werd ook de H. Brigida vereerd en aangeroepen bij veeziektes.

De evenementenkalender: evaluatie

Dit item is op de agenda geplaatst omdat door de verschillende heemkundeverenigingen weinig activiteiten ingebracht worden bij het secretariaat. Een voorstel is om de informatie vier maal per jaar te verzenden omdat het vaak moeilijk is lang van tevoren data door te geven. Omdat per e-mail inbrengen (nog) niet mogelijk is wordt besloten om voorlopig toch de informatie van de verenigingen twee maal per jaar rond te zenden. De activiteiten worden eventueel zonder datum aangekondigd. Deze worden meestal kort van tevoren in de provinciale of regionale bladen aangekondigd.

Verder wordt besloten ook de tentoonstellingagenda van de musea De Locht en De Moennik in de kalender op te nemen. Vooraankondiging: in oktober/november wordt in Castenray de plaquette van de gedeporteerden onthuld.

Presentatie Stichting Heemkundig Genootschap Castenray

Het genootschap is 2001 opgericht. De aanleiding was het verzoek de historie van de carnavalsvereniging in boekvorm vast te leggen. Het genootschap telt zeven personen en men vergadert aan huis. Mogelijk dat de zaal waar het overleg nu plaats vindt, de vaste accommodatie wordt van het genootschap. In 2001 werd door het genootschap een monument ter herdenking van de gevallen van de Tweede Wereldoorlog opgericht. In 2002 een gedenkteken voor twee vliegtuigbemanningen die in het buitengebied van Castenray zijn neergestort. In 2003 werd een H. Hartbeeld geplaatst ter vervanging van een beeld dat in de laatste maanden van de oorlog vernield werd. Tevens werd toen een expositie gehouden van zeventig jaar parochie. Het genootschap is verder met allerlei activiteiten bezig (geweest): archeologische vondsten gedocumenteerd (waarvoor door leden cursussen werden gevolgd in Venray en Horst), oudere inwoners van het dorp zijn geïnterviewd, foto's verzameld, de historie van standsorganisaties vastgelegd, et cetera.

Wekelijks wordt een uitgebreide bijdrage aan het dorpsblad geleverd terwijl de jaargangen van het dorpsblad worden gearhiveerd. Er werd een infomorgen georganiseerd rondom de Diepeling (zandwinning), samen met de eigenaar en aangekleed met historische vondsten uit het gebied. Momenteel zijn leden bezig in het buitengebied met het opgraven van een historische boerderij. En in 2004 wordt nabij de Lollebeek een veldkruis opgericht. Het genootschap heeft aandacht voor de historie van het dorp maar daarnaast ook voor de natuur: onder meer voor de Castenrayse Vennen (wandelroutes) en de Diepeling (expositie).

Rondgang langs de andere verenigingen

Helden: De vereniging is drie jaar bezig met vernieuwing/verjonging van het bestuur. De vereniging kent vijf werkgroepen, die door een medewerker zijn vertegenwoordigd in het bestuur. Verder gaat veel tijd zitten in het meewerken aan het streekcentrum. Op dit moment heeft de buurt moeite met de grootte van het gebouw. Men is bezig een bedrijfsplan te maken en over een half jaar is hierover meer te vertellen. Op dit moment heeft men de beschikking over een betaalde kracht die foto's maakt en beschrijft. Drie maal per jaar geeft de Moennik een boek uit, de uitgave telt zeshonderd exemplaren. In acht jaar tijd is het ledenaantal gestegen van 75 naar 275 leden. Verder werkt men aan een onderzoek: honderd jaar Lazaristen. Ook is er een samenwerking met waterschap, IVN en gemeente met betrekking tot het buitengebied.

Melderslo: de vereniging beschikt over veel materieel maar geen mensen om het bij te houden. De interesses van mensen zijn in dertig jaar erg veranderd. Dit wordt door meer verenigingen gedeeld.

America: De vereniging viert dit jaar haar 25-jarig jubileum. Men is bezig met het maken van een fotocollage voor de inwoners van America. Ook zoekt men gegevens over Joodse onderduikers, waarvan er velen in America woonden. Informatie is welkom!

[Ook in Tienray wordt aandacht besteed aan de oorlog: van 1 tot 4 mei is er een tentoonstelling in de Winkel achter de Kerk over de oorlog in Tienray en de Joodse onderduikers.]

Oirlo: de heemkundevereniging werkt mee aan bovenstaande tentoonstelling in Tienray. Op 2 mei om 10 uur onthulling van oorlogsmonument. Een gedeporteerde houdt een lezing voor de basisschool. In het gemeenschapshuis komt een expositie. Vervolgens wordt de heer Herman Huibers voorgesteld, een nieuw lid en medewerker van de vereniging.

Sevenum: de heemkundevereniging krijgt een nieuwe ruimte. De vereniging beschikt momenteel over een archivaris in de vorm die het archief reorganiseert. Men geeft een jaarboek uit en organiseert voor de leden een viertal activiteiten per jaar.

Venray: 19 april een lezing door mevrouw Willems over Romeins spelgoed. Op 15 mei een excursie naar Rolduc en het Industrien.

De heer van Meegeren is afgetreden als secretaris van de kring Venray e.o. Hij zou graag aan het overleg blijven deelnemen vanuit zijn functie als archivaris van de gemeente Venray. Het overleg gaat hiermee akkoord.

Horst: 19 april Sjeng Ewalts over 'Indiëgangers'. Op 17 april een excursie naar Zons en het Neanderthalmuseum. Op 8 november een lezing over het 'Venlo-incident'. Eind september een meerdaagse excursie naar de culturele hoofdstad van Europa: Lille.

Rondvraag

Stichting deportatie 1940-1945. Opzet van de stichting was om een monumentje te plaatsen in elke plaats waar vandaan mannen werden gedeporteerd (ongeveer vijftig dorpen). Dit eerste plan bleek te duur te zijn. Nu heeft men gekozen voor plaquettes met een standaardtekst en geen namen. De namen kunnen op een aparte plaquette aangebracht worden. In Venray bijvoorbeeld, komt een zuiltje waarop meer plaquettes aangebracht kunnen worden.

Het project kent drie delen:

- de plaquettes
- educatie: verhalen voor scholen, publicaties op een website
- de onthulling met bijvoorbeeld een expositie.

Speciale aandacht wordt gevraagd voor de plaquettes die in enkele (voormalige) stationsgebouwen hingen (Tienray, Oostrum en Horst-Sevenum). Deze moeten behouden blijven en kunnen ook op plaatselijke zuiltjes bevestigd worden.

EEN VERKENNEND ARCHEOLOGISCH ONDERZOEK IN HET TOEKOMSTIGE TRADE PORT NOORD BIJ HEIERHOEVE, GEMEENTE VENLO*

Algemeen

De gemeente Venlo heeft RAAP Archeologisch Adviesbureau opdracht gegeven een inventariserend archeologisch onderzoek uit te voeren in plangebied Trade Port Noord, fase I, gemeente Venlo. Het plangebied ligt in een uitgestrekt landelijk gebied in de noordwesthoek van de gemeente Venlo. In het plangebied is de ontwikkeling van een geheel nieuw bedrijventerrein nabij de Heierkerkweg/Horsterweg gepland (oppervlakte circa tachtig hectare). Grenzend aan de westzijde van dit tweede terrein is een stedelijke reconversiezone met onder andere twee golfbanen gepland. Op een recente verwachtings- en advieskaart staat in het plangebied Trade Port Noord een beperkt aantal archeologische vindplaatsen geregistreerd en is voor het plangebied de verwachting voor het aantreffen van archeologische resten in detail uitgewerkt. Mede aanleiding voor het onderzoek was het feit dat grondwerkzaamheden die gepaard gaan met de toekomstige inrichting van het plangebied een bedreiging vormen voor archeologische resten. Doel van het inventariserend archeologisch onderzoek was het opsporen en in kaart brengen van archeologische vindplaatsen. De resultaten ervan dienen als basis en richtlijn voor selectie van vindplaatsen die in aanmerking komen voor vervolgonderzoek.

Archeologie en historie

Steentijd

In de Steentijd (Paleolithicum en Mesolithicum) is het plangebied door jagers-verzamelaars niet intensief gebruikt. Hoewel op een groot aantal plaatsen vuursteenmateriaal uit de Steentijd is aangetroffen, bestaan deze vindplaatsen vrijwel altijd uit losse vondsten van pijlspitsen, afvalmateriaal of zeer kleine clusters met weinig materiaal. Hieruit blijkt extensief gebruik als jacht- of migratiegebied van het plangebied vanaf het Laat Paleolithicum tot in het Neolithicum. Bepaalde delen van het landschap hadden een duidelijke voorkeur voor dit (extensieve) gebruik, zoals de dichtgestoven meander en de aangrenzende dekzandruggen. Na verloop van enkele duizenden jaren ontstond uiteindelijk toch een vrij dicht patroon van Steentijdvindplaatsen in deze zones. De uitgestrekte dekzandvlakte ten noorden van deze laagte werd in de Steentijd vrijwel niet gebruikt. Het ontbreken van een beek en mogelijk ook waterpoelen in het plangebied heeft mogelijk geleid tot een te lage biodiversiteit, wat resulteerde in een lage aantrekkingskracht voor een groep jagers-verzamelaars. Het ontbreken van stromend water was hiervoor vermoedelijk op zichzelf al erg belangrijk. Pas in de loop van het Neolithicum wordt het plangebied op een meer diverse manier gebruikt. Dit blijkt uit een vermoedelijk kampement/nederzetting en de vondst van twee gepolijste vuurstenen bijlen in de laagste landschapsdelen. Vanaf het Midden Neolithicum werd het plangebied niet alleen als jachtgebied of migratiegebied gebruikt, maar kreeg het een meer permanente functie waar een breed scala aan activiteiten werd uitgevoerd.

Bronstijd en IJzertijd

Vanaf de Bronstijd is het plangebied in hoofdlijnen steeds intensiever bewoond en gebruikt. Op enkele plekken zijn vermoedelijke huisplaatsen uit de Bronstijd aangetroffen. De locaties waar prehistorische vondsten zijn gedaan, zijn in vijf grote clusters te verdelen. Daarnaast is op twee plekken één enkele scherf ver buiten deze clusters aangetroffen. De clusters liggen op dekzandruggen langs of op de flank van de dichtgestoven meander. In grootte lopen ze uiteen van circa 500 x 700 m tot kleine vondstconcentraties.

De grootste cluster ligt in en bij het Sint-Jans Langen Bos. Hier ligt een prehistorisch grafveld, dat mogelijk uit meer dan zestig grafheuvels bestaat. Het is in 1940 gedeeltelijk onderzocht. De bewoning in de Late Bronstijd en Vroege

IJzertijd bevond zich in de directe nabijheid van dit grafveld. Opmerkelijk is de ligging van een (pre)historische weg door het grafveld en de bijbehorende bewoning. Clusters 2 en 3 liggen hoog op de flank van de dichtgestoven Maasmeander. Ze bestaan uit urnenvelden, die waarschijnlijk uit de Late Bronstijd of IJzertijd dateren. Sporen van bewoning zijn in slechts enkele boringen aangetroffen. Clusters 4 en 5 liggen op een dekzandrug aan de dichtgestoven meander en bestaan uit enkele kleine vondstconcentraties. In cluster 4 ligt een grafveld dat vermoedelijk uit de Bronstijd/IJzertijd of Romeinse tijd dateert. In cluster 5 ontbreken aanwijzingen voor begravingen.

Romeinse tijd

De Romeinse vindplaatsen liggen voornamelijk geclusterd op (de flanken van) een hogere dekzandrug bij de kruising van de Heierkerkweg en de Heierhoevenweg. Waarschijnlijk heeft hier een cluster Romeinse boerenerven gelegen. Hoewel er waarschijnlijk een Romeins grafveld in deze cluster moet liggen, zijn er geen resten van aangetroffen. Verder is op een dekzandkop in de dalvormige laagte een scherp inheems-Romeins aardewerk aangetroffen, die mogelijk ook van een nederzetting afkomstig is. De datering van deze vindplaatsen in de Romeinse tijd en hun onderlinge verhoudingen zijn onbekend. Ook de relaties tussen deze cluster en de vermoede Romeinse vicus enkele kilometers ten zuiden van het plangebied zijn onbekend. Ondanks extra aandacht heeft het veldonderzoek geen aanwijzingen voor een Romeinse weg opgeleverd.

Middeleeuwen en Nieuwe tijd

Vroeg-middeleeuwse vondsten ontbreken in het plangebied. In de twaalfde-dertiende eeuw worden in het plangebied verschillende kampongginningen opgericht en werd het landschap op een steeds structurelere manier ingericht en gebruikt. De middeleeuwse en (post-middeleeuwse) resten bestaan uit vondsten, grondsporen en zichtbare elementen in het landschap.

De grootste kampongginning ligt rond de Sint-Janskapel en bij de Zaar, waar enkele ontginningsboerderijen en hun akkerarealen hebben gelegen. Op basis van historische kaarten is het waarschijnlijk dat deze kampongginning letterlijk in twee kampen was verdeeld: de Zaar en Sint-Jan. Een houtwal die de cultuurgronden van de woeste gronden heeft gescheiden, is nog duidelijk zichtbaar in het landschap. Deze wal vormt, samen met een tweede wal, de begrenzing van een vermoedelijke veedrift en veekraal, die zichtbaar zijn als een smalle baan die uitmondt in een trechtvormig terrein. De Oude Berkt en de Oude Berkter Kamp zijn vermoedelijk ook als kleinere kampongginningen in de twaalfde-dertiende eeuw ontstaan. Net als de kampongginningen van Sint-Jan en de Zaar, bleken ook deze kampen rendabel en zijn ze geïntensiveerd en mogelijk ook uitgebreid. Deze twee kampongginningen waren tot in historische tijden nog duidelijk herkenbaar aan houtwallen en heggen. Op een dekzandkop in de dichtgestoven meander heeft vermoedelijk een vijfde kampongginning gelegen. In tegenstelling tot de kampen bij Sint-Jan, de Zaar en de Oude Berkt en de Oude Berkter Kamp is deze ontginning blijkbaar niet rendabel gebleken, want ze is na verloop van tijd opgegeven.

De ontginningsenclave op Sint-Jan heeft een bijzondere ontwikkeling doorgemaakt in de Late Middeleeuwen. In de eerste helft van de veertiende eeuw werd namelijk een kapel, met als patronaatsheilige Johannes de Doper, gebouwd in het hart van de kampongginning. De kapel is gesticht vanuit de parochiekerk van Grubbenvorst. Het onderhoud van het gebouw en de priester moest opgebracht worden door de pachter of een zogenaamde halfman van de ontginningsenclave. In 1801 werd onder Napoleon Bonapart beslag gelegd op alle kerkelijke goederen met uitzondering van de kerkgebouwen. Hierdoor werden de kapel en de priester afgesneden van hun voedingsbron. In 1811 werd de kapel uiteindelijk afgebroken. Zware belastingdruk, oorlogen en een wolvenplaag in de zeventiende eeuw brachten een ontvolking van het platteland met zich mee. De Sint-Janshoeve en de Zaar kwamen uiteindelijk leeg te staan. Op het einde van de achttiende eeuw werden lokale initiatieven genomen om de verpaupering van het platteland tegen te gaan door grote oppervlakten heide om te zetten in bos tegen gunstige voorwaarden. Het resultaat was dat grote delen van het plangebied en zelfs voormalig akkerareaal werden bebost. Het hout werd verkocht als bouw materiaal en als brandstof.

Pas relatief laat, tussen circa 1825 en 1850, werd het landbouwareaal in het plangebied langzaam uitgebreid. Rond 1850 nam het gemeentebestuur van Grubbenvorst het initiatief de infrastructuur en afwatering van het plangebied te verbeteren. Wegen werden verhard met grind en de Mierbeek werd verdiept en verlengd met de bedoeling laaggelegen, natte percelen te ontwateren. Door uitvinding van kunstmest op het einde van de achttiende eeuw veranderde het landschap drastisch. De landbouw raakte min of meer los uit de greep van het natuurlijke milieu. Plaggenbemesting en extensieve graaslanden waren niet langer noodzakelijk. De heide verloor hierdoor haar betekenis voor het boerenbedrijf. Heidevelden werden gezien als een enorm potentieel aan landbouwgronden. In deze periode werden grote heidevelden maar ook bossen binnen het plangebied omgezet tot akker. Het heideplantje is zo goed als geheel verdwenen uit het plangebied. Op de meest marginale gronden werden dennen gezet om onder ander verstuivingen tegen te gaan en deze enigszins rendabel te maken (mijnhout). Door de stagnatie van de vraag naar mijnhout hebben de dennenakkers intussen een hoge ouderdom bereikt. In de tweede helft van de vorige eeuw kregen de bossen een meer recreatieve functie (wandelgebied). Door de historische kring van Grubbenvorst werd het initiatief genomen de oude Sint-Janskapel en de bijbehorende hoeve te lokaliseren en voor bezoekers te ontsluiten.

Drs. X.C.C. van Dijk

* Na afloop van de jaarvergadering van LGOG Kring Ter Horst op 7 maart 2005 zal de heer Van Dijk een lezing over dit onderwerp verzorgen.

NATIONAAL DILEMMA

Historische gebeurtenissen worden overal aangegrepen om de commercie te bevorderen. De historische waarheid is daaraan vaak ondergeschikt. Neem nou het jaarlijks terugkerende 1 aprilfeest in Brielle. Met al die uitgelaten watergeuzen, Spanjaarden, monniken, nonnen, nette burgers, lichtekooien en ander verkleed geteisem? Eethuisjes met raasdonders en watergeuzenbier op de menukaart. Een fraai staaltje van geschiedvervalsing! Want toen de watergeuzen de stad in 1572 binnentrokken, hadden veel Briellenaren al lang het hazenpad gekozen. En daar hadden ze wel reden voor, met de geuzenadmiraal Lumey voor de Noorderpoort. Dezelfde die in Gorinchem priesters zou oppakken om ze in Brielle op te laten hangen; Willem van Oranje trotserend. Geen aanleiding voor een nationaal feestje zou je menen. Toch dachten Brielse notabelen daar in 1872 anders over.

*

Overall in Nederland moesten - volgens het nationaal comité, waarin ook Briellenaren zaten - grootse feesten georganiseerd worden. Driehonderd jaar geleden waren de Nederlanders, de Briellenaren als eersten, immers bevrijd van het roomse Spaanse juk. Brielle had dus recht op een nationaal monument en als 'extraatje' een asiel voor oude zeelieden. Te financieren uit een nationale collecte. Maar, katholieken voelden daar weinig voor. Zij hadden juist geleerd dat op één april 1572 hun onderdrukking was begonnen. Vermaarde katholieken als Alberdinck Thijm, literator en Nuyens, geschiedschrijver, waren dus fel tegen. Thijm bewerkstelligde zelfs dat de Brielse pastoor uit het plaatselijke herdenkingscomité moest opstappen. De protestantse voorman Groen van Prinsterer wilde alleen de vestiging van "het ware geloof" herdenken. Nederland was toch een protestantse natie! Liberalen wilden een leuk feest om het nationaal gevoel op te vijzelen. Gefeest werd er dus vooral ten noorden van de grote rivieren. Ten zuiden werd hier en daar - zoals in Venlo en 's Hertogenbosch -vooral veel herrie geschopt. De collecte was geen succes. Het nationale monument (een beeldje!) kwam er wel, maar voor het Brielse Asiel was alleen geld voor één vleugel. De tweede kwam dankzij een weldoener; de derde is nooit gebouwd.

**

Nu was er in 1872 wel meer aan de hand. Italië was eindelijk een politieke eenheid geworden. Dus weigerde de paus het Koninkrijk Italië te erkennen. Bovendien had het (eerste) Vaticaans concilie de onfeilbaarheid van de paus afgekondigd. In Amsterdam, waar katholieke notabelen zijn zilveren ambtsjubileum vierden, werd niet alleen diens onfeilbaarheid bejubeld maar ook beloofd aan het kerkelijk recht een hogere prioriteit toe te kennen dan aan het wereldlijke. Opgejutte roomse vrijgezellen zwoeren de paus in het Vaticaan tegen 'de goddelozen' te beschermen. Daarbij kwam nog de Kulturkampf, de onverzoenlijke strijd over de scheiding van Kerk en Staat, waarin de Duitse regering (Bismarck) de scheiding wilde handhaven en de paus (Pius IX) deze wilde doorbreken om een dominante positie te krijgen.

Konden roomsen eigenlijk wel goede Nederlanders zijn? Die vraag kwam in 1913 opnieuw aan de orde bij het honderdjarig jubileum van de 'bevrijding' van de Fransen. Mochten zij aan deze nationale herdenking wél deelnemen? Gediscrimineerd werden ze - dankzij verlichte principes, overigens nog steeds door de paus veroordeeld - al lang niet meer. Ja, het mocht. De bisschoppen gaven deze nationale herdenking echter ook een katholieke kleur door het Edict van Milaan (313) te herdenken. Toen hadden de christenen vrijheid van godsdienst gekregen. Ook werd de gelovigen voorgeschreven om het 25-jarig jubileum van de Broederschap van het Heilig Hart te gedenken. Geen jezuïet had een betere uitweg kunnen bedenken.

André de Bruin

LGOG PARTICIPEERT IN VERHALENBOEK PIET VAN NUNEN

Wie Piet van Nunen gekend heeft, weet hoe zeer zijn hart klopte voor de lokale en regionale geschiedenis. Onder meer de Oudheidkamer Horst, LGOG Kring Ter Horst (waarvan hij zes jaar bestuurslid was) en het Limburgs Museum (waarvoor hij een aantal maquettes bouwde) voeren wel bij zijn passie. Vooral na zijn pensionering als docent handvaardigheid in 1988 bracht hij zijn kennis ook over op anderen. Dat deed hij bijvoorbeeld door het verzorgen van rondleidingen in de Oudheidkamer van Horst, door het geven van lessen op basisscholen en vooral door het schrijven van lesbrieven, verhalen en boeken. Hij richtte zich met name op de jeugd. Kort voor zijn overlijden in september 2001 legde hij de laatste hand aan 22 verhalen over de geschiedenis van Horst en omgeving, bestemd voor jongeren.

Piet van Nunen leverde ook jarenlang een belangrijke bijdrage aan het Historisch Educatief Platform (HEP). Zoals bekend wil dit samenwerkingsverband (van LGOG Kring Ter Horst, Oudheidkamer, Museum De Locht Stichting Geschiedenis Melderslo, Werkgroep Oud America, Stichting Beheer Kunstschaten Sint-Lambertuskerk en Heemkundevereniging Sevenum) de lokale en regionale geschiedenis bij de jeugd onder de aandacht brengen. Dit gebeurt onder meer door middel van lesbrieven, workshops en projecten. In 2002 vatten de leden van het HEP het plan op de 22 verhalen van Piet van Nunen over de geschiedenis van Horst en omgeving in de vorm van een boek te publiceren, als een eerbetoon aan Piet. Wat volgde, was allereerst een zoektocht naar subsidiegevers en sponsors. Toen die eenmaal succesvol was beëindigd, kon de voorbereiding van de productie van het boek beginnen. Een drukker, een grafisch vormgever en een illustratrice bleken al snel bereid hun medewerking te verlenen. Bij diverse musea in het hele land werd aanvullend illustratiemateriaal gevonden en in een aantal gevallen werden nieuwe foto's gemaakt. LGOG Kring Ter Horst - in 1995 initiatiefnemer van het HEP - was nauw betrokken bij de totstandkoming van het boek. Niet alleen verleende de Kring financiële steun die de uitgave mede mogelijk maakte, ook droeg de penningmeester van de Kring zorg voor de financiële administratie van het project en verleenden diverse bestuursleden hand- en spandiensten om alles in goede banen te leiden. Nu, drie jaar na het overlijden van Piet van Nunen, is het boek dan bijna gereed. Een spannende speurtocht tussen Maas en Peel wordt op zondag 3 oktober officieel gepresenteerd. Bij de presentatie in 't Gasthous in Horst zullen de echtgenote en kinderen van Piet aanwezig zijn en verder heel veel leerlingen van de hoogste groepen van de basisscholen van Horst aan de Maas en Sevenum. Want voor hen is het boek in eerste instantie bedoeld. In de verhalen, die een periode van duizenden jaren bestrijken, spelen kinderen de hoofdrol. Ze zijn niet altijd helemaal waar gebeurd, maar wel gebaseerd op historische feiten. De tekeningen van Rieky Janssen-Franssen, de vele historische illustraties en de grafische vormgeving van Jeu van Helden maken het boek tot een waar pronkstuk.

CURSUS GENEALOGIE IN OUDHEIDKAMER

Op zoek naar je voorouders?

In oktober 2004 start in de Oudheidkamer te Horst de cursus 'Genealogie en Oud Schrift' voor beginners. Gedurende acht bijeenkomsten worden de cursisten wegwijs gemaakt in het onderzoek naar hun voorouders. De meest voorkomende bronnen, waaruit de genealoog zijn gegevens haalt, worden behandeld. Tevens wordt verwezen naar de archieven, waar men de bronnen kan raadplegen. Er wordt ook aandacht besteed aan het leren lezen en begrijpen van oude met de hand geschreven stukken. Hiervan krijgt men in beperkte mate 'huiswerk'. In 2005/2006 volgt deel 2 van de cursus van nogmaals acht lessen. De cursusleiders Piet van Enckevort en Nel Thijssen-Schouten proberen de cursisten inzicht te geven in het leven van onze voorouders, hun gewoonten en gebruiken en het dorpsleven.

Cursus: deel I, seizoen 2004/2005

1. Kennismaking, inleiding in de genealogie, de Burgerlijke Stand
2. Huwelijksbijlagen, bevolkingsregisters, volkstellingen
3. Memories van successie, patentbelasting
4. Kadaster en notariële stukken
5. Kerkregisters: doop- trouw- en begraafboeken, dispensaties
6. D(oop)T(rouw)B(egraaf)-klappers, internet, genealogie en computer
7. Vernoemingen en naamgeving in het Land van Kessel
8. Schepenbank achttiende eeuw, transporten

Cursus: deel II, seizoen 2005/2006

9. De financiële lasten van onze voorouders voor 1800
Rekening van een schatheffer 1750
10. Beestengeld en Hoofdgeld
11. Schatboeken en meetboeken
12. Testamenten, pachtcontracten, cijfers en munten
13. Grondbezit en vererving vóór 1800
14. Thijnsgoed en Leengoed, thijnsregisters
15. Gerechtelijke stukken
16. Schattingen voor 1600, Charters vijftiende eeuw

De cursus bestaat per deel uit 8 lessen van ongeveer 2½ uur. De cursus wordt zowel op maandagmiddag als op donderdagavond gegeven. Deelnemers kunnen een keuze maken tussen beide dagen.

De maandagmiddagen waarop de cursus plaatsvindt zijn: 11 oktober, 1 november, 22 november en 13 december 2004 en 10 januari, 31 januari, 21 februari en 7 maart 2005.

De donderdagavonden waarop de cursus plaatsvindt zijn: 7 oktober, 28 oktober, 18 november en 9 december 2004 en 6 januari, 27 januari, 17 februari en 3 maart 2005.

De kosten voor deelname bedragen 60 euro, inclusief cursusmateriaal en koffie.

Tijdens de tentoonstelling in januari hebben zich al enkele personen opgegeven, maar er zijn voor beide dagen nog plaatsen vrij. De groep bestaat uit maximaal twaalf personen, op volgorde van aanmelding.

Schriftelijke inschrijving onder vermelding van naam, adres, telefoonnummer en voorkeurdag (maandagmiddag of donderdagavond) is tot 20 september mogelijk bij: Oudheidkamer Horst, t.a.v. N. Versteegen, Steenstraat 2, 5961 EV HORST.

Cursisten ontvangen eind september nadere informatie.

TWEE CAUSERIEËN IN OPENBARE BIBLIOTHEEK SEVENUM

Cultuurhistoricus, kringlid en regelmatig leverancier van bijdragen aan Info LGOG dr. André de Bruin houdt binnenkort in Sevenum onder de titel "Van Renaissance tot Franse Revolutie; de geboorte van een nieuwe tijd" twee causerieën, met diapresentatie. De causerieën vinden plaats op woensdag 29 september en 6 oktober in de Openbare Bibliotheek van Sevenum (Raadhuisplein 8). De aanvang is beide malen om 20.00 uur precies. De kosten voor het bijwonen van de twee causerieën bedragen in totaal vijf euro. De opbrengst komt geheel ten goede aan de Openbare Bibliotheek Sevenum. Telefonische vooraanmelding op nummer 077-4678075 is noodzakelijk.

Italië, land van cultuur, vernieuwing en bezinning

De een was al eens in Italië. De ander gaat er beslist nog (eens) heen. Weer anderen blijven er over dromen. Logisch! Italië is immers een immense verzameling van openluchtmusea met allerlei herinneringen uit vele eeuwen. Sommigen laten het bij het lezen van folders en reisgidsen. Nemen zich voor er eens... wat meer aandacht aan te schenken. Daartoe wordt nu, dicht bij huis, een goede gelegenheid geboden door de cultuurhistoricus dr. André de Bruin.

Hij zal in twee causerieën voor een breed publiek datgene vertellen wat uzelf altijd al had willen weten. Daarbij zal hij duidelijk maken dat zich in Italië, rondom 1500, een nieuwe tijd aankondigde. Die bekend werd als de Renaissance (wedergeboorte), omdat toen, meer dan tevoren, een immense belangstelling ontstond voor de Griekse en Romeinse cultuur. Een interesse die tevens een breuk inleidde met de middeleeuwse visie op mens en samenleving.

Nieuwe inspiratie

Met grootheden als Michelangelo en Leonardo da Vinci zou de nieuwe tijd wereldberoemd worden. Het was een tijd waarin de beeldende kunst en de wetenschappen een nieuwe impuls kregen. Met een Galileï, die niet mocht beweren dat Copernicus gelijk had: dat de aarde om zijn as draaiend een baan beschreef om de zon. Met filosofen die een nieuwe kijk op de mens lanceerden en ... die het zwijgen werd opgelegd. Sommigen van hen durfden (korte tijd...) zelfs te beweren dat de ziel wél sterfelijk was.

Dat alles speelde zich af in een tijd waarin het stadstaten als Florence en Venetië economisch zeer voor de wind ging, hoewel ze elkaar soms ook bestreden. Zoals dat binnen de steden ook de rijke families deden. Daarom maakten die van hun paleisjes ware burchten. Bovendien raakten de stadstaten ook nog betrokken in oorlogen tegen buitenlandse staten, als Frankrijk, Spanje en Duitsland. De pausen onderscheidden zich overigens niet van andere heersers. Ook zij voerden oorlog. Soms als bondgenoot van de Turken, of wie maar ook. Begrijpelijk dat Dante en Machavelli droomden van harmonie door vestiging van een eenheidsstaat. Die zou overigens tot 1870 op zich laten wachten.

Op weg naar reformatie en modern humanisme

Al met al was het ook een tijd van buitensporige luxe van de burgerlijke, adellijke en kerkelijke elite. Dat was de reden dat de Dominicaan Savonarola opriep tot een eenvoudig christelijk leven en samenwerkte met de Franse koning, omdat hij hoopte dat die Italië meer eenheid zou brengen. Dat werd niet op prijs gesteld en daarom werd hij, na excommunicatie, veroordeeld tot de brandstapel. Een gedenksteen nabij de Dom in Florence herinnert aan hem. Velen lopen er nu gedachteloos over heen. Zullen misschien, toevallig op de grond kijkend, zich afvragen: Savonarola? Verbrand? Wat mag die wel hebben uitgespookt?

In principe kwam in Savonarola een neiging tot uitdrukking om het officiële christendom kritisch te beoordelen. Het ging daarbij ondermeer om de katholieke rituelen en de sacramenten. Een benadering die, een twintig jaar later, mede zou leiden tot de Reformatie, met Luther en Calvijn als de bekendste vertegenwoordigers en met grootheden als de Nederlanders Erasmus en Coornhert als eerste humanisten. Ontwikkelingen die de RK Kerk, na een interne reorganisatie, deed besluiten tot een tegenoffensief, bekend geworden als de Contrareformatie.

Al met al werd geheel Europa, ideologisch en gewelddadig, betrokken bij conflicten waarbij politieke en godsdienstige belangen een belangrijke rol speelden. De Franse en Duitse bevolking zouden het meest te lijden hebben onder langdurige godsdienstoorlogen, terwijl in de Spaanse Noordelijke Nederlanden een onafhankelijke republiek gesticht zou worden.

De tweede causerie

Die lijn van voortdurende vernieuwing die geheel Europa heeft veranderd, zal in de tweede causerie worden doorgetrokken naar de achttiende eeuw en wel tot aan de vooravond van de Amerikaanse Vrijheidsoorlog en de Franse Revolutie. Een periode die bekend werd als tijd van "de Verlichting". Met bijvoorbeeld iemand als Voltaire, van wiens Filosofisch Woordenboek onlangs een goedkope editie verscheen.

In deze Verlichting werden de grondslagen gelegd voor de democratische staatsvormen en modern recht. Toen boekten de natuurwetenschappers nieuwe vooruitgang. En werd ook gepleit voor een nieuwe pedagogiek, bedoeld om zoveel mogelijk kinderen onderwijs te geven. Om maar eens wat te noemen ...

MUSEUM DE LOCHT: STILSTAND BETEKENT ACHTERUITGANG

Hoewel Museum De Locht nog geen vijftien jaar bestaat, is het niet meer weg te denken uit het Limburgse museale landschap. Wat in 1990 begon als een uit de hand gelopen hobby van een stel enthousiastelingen, is inmiddels uitgegroeid tot een volwaardig museum dat jaarlijks meer dan dertigduizend bezoekers trekt. Zonder structurele overheidssubsidie maar mét massa's enthousiaste vrijwilligers is De Locht tot iets geworden waar vele andere musea met afgunst naar kijken. De aangewezen persoon om zijn licht te laten schijnen over heden, verleden en toekomst van De Locht is natuurlijk Harry Litjens. Als mede-oprichter stond hij aan de wieg van De Locht, daarna was hij twaalf jaar voorzitter en sinds twee jaar is hij als enig bezoldigd medewerker directeur van het museum.

Augustus 2004: Harry Litjens heeft het druk. Met De Locht. Is het niet met het in de wacht slepen van een euregionale subsidie, dan is het wel met de uitbreiding van het aspergemuseum. Is het niet met het verfijnen van de nieuwe licht- en geluidsshow, dan is het wel met de inrichting en aankleding van een nieuw depot. Maar Harry Litjens heeft ook tijd. Tijd om te praten over de organisatiestructuur. Tijd om de wisselentoonstelling te laten zien. Tijd om in te gaan op de toekomstplannen. Harry Litjens is ook trots. Trots op de meer dan honderdveertig vrijwilligers. Trots op de erkenning die het museum gekregen heeft. Trots op de bezoekersaantallen. Maar bovenal is Harry Litjens gedreven. Gedreven om nog meer subsidies binnen te halen. Gedreven om nog meer vrijwilligers en bezoekers aan De Locht te binden. Gedreven om het museum nóg beter te maken. Maar denk nu vooral niet dat Harry Litjens zichzelf ziet als de spil waar alles om draait. Nee, hij is de eerste om te wijzen op de vasthoudendheid van de initiatiefnemers, op de onmisbaarheid van de vrijwilligers en op de betrokkenheid en capaciteiten van de bestuursleden.

Is er een verklaring voor het succes van De Locht?

Harry Litjens: "Doorzettingsvermogen is toch wel het belangrijkste geweest, lijkt me. Toen we begonnen, verklaarden velen ons voor gek. Wij zijn er echter altijd in blijven geloven. Dat De Locht ooit zou uitgroeien tot wat het nu is, hadden we in 1990 natuurlijk ook niet kunnen bedenken. Als er al een geheim achter het succes is, dan is dat denk ik dat we ons steeds weer proberen te verbeteren. Elke opmerking van een bezoeker of vrijwilliger nemen we serieus. Daardoor groei je stapje voor stapje. Als museum kun je je het niet veroorloven rustig achterover te leunen."

Hoe ziet de organisatiestructuur van De Locht er eigenlijk uit?

Harry Litjens: "We hebben vijf commissies: een commissie ontvangst, een commissie wisselende tentoonstellingen, een commissie activiteiten, een commissie pr en een commissie onderhoud. De voorzitter van elk van die commissies heeft zitting in het bestuur. Het gehele bestuur bestaat momenteel uit elf personen. Naast het bestuur hebben we ook nog een raad van advies. Tussen het bestuur en de commissies zweef ik ergens als directeur. Op het moment dat ik directeur werd, ben ik meteen gestopt met het voorzitterschap. Dat zijn twee onverenigbare functies. Mijn taken zijn de dagelijkse gang van zaken een beetje in het oog houden en vooral het onderhouden van de in- en externe contacten. Proberen vooruit te zien welke toekomst voor De Locht is weggelegd. En dat betekent heel wat overleggen, vergaderen en lobbyen."

Hoe lukt het om alle vrijwilligers tevreden te houden?

Harry Litjens: "We organiseren eenmaal per jaar een grote feestavond, maar dat is niet doorslaggevend denk ik. Belangrijker is dat we een luisterend oor voor de vrijwilligers hebben. De bestuursleden en ik zijn te allen tijde aanspreekbaar en we proberen ook echt open te staan voor hun suggesties en ideeën. Natuurlijk valt niet altijd alles te realiseren, maar men waardeert het dat er in elk geval naar hen geluisterd wordt en dat men serieus wordt genomen."

Vertoont de "vrijwilligersvijver" nog geen opdrogingsverschijnselen?

Harry Litjens: "We hebben nog steeds weinig moeite om vrijwilligers te vinden, al zijn sommige specialisten moeilijk te vervangen. We krijgen langzamerhand wel een beetje te maken met de vergrijzing van het vrijwilligersbestand, dat is iets waar we rekening mee moeten houden. En maatregelen als het afschaffen van VUT en pre-pensioen en het verlengen van de werkweek zullen het vinden van vrijwilligers er in de toekomst ook niet gemakkelijker op maken. We proberen daar een beetje op in te spelen door meer aandacht te besteden aan de techniek in het museum. Mochten we het ooit met minder mensen moeten gaan doen, dan zou de techniek een deel van het mensenwerk kunnen overnemen. Maar computers kunnen natuurlijk lang niet alles vervangen. Want de sfeer blijft gewoon heel belangrijk en die wordt voor een groot deel door de mensen bepaald."

Hoe komt De Locht aan zijn inkomsten?

Harry Litjens: "We ontvangen geen exploitatiesubsidie, we zijn volledig zelfbedruipend. De inkomsten bestaan voornamelijk uit de entreegelden van bezoekers, de inkomsten van de horeca en de bijdragen van de Vrienden van De Locht en het bedrijfsleven. Van de giften die we zo nu en dan ontvangen, kunnen we een deel van de jaarlijkse feestavond bekostigen. Met veel moeite lukt het wel eens een investeringsubsidie los te peuten. Daarnaast proberen we heel alert te zijn als we weten dat er ergens een bepaald potje met geld is. Onlangs zijn we er bijvoorbeeld in geslaagd een zogenaamde Interreg-subsidie te verwerven. Die heeft tot gevolg dat we

intensief gaan samenwerken met het Altes Zeughaus in Mönchengladbach. Je moet dan denken aan gezamenlijke projecten, uitwisseling van tentoonstellingen en wederzijds scholenbezoek. We merken dit jaar sowieso al een stijging in het aantal Duitse bezoekers."

Hoe groot is het bezoekersaantal eigenlijk?

Harry Litjens: "Afgelopen jaar hadden we 33 duizend bezoekers. De laatste jaren schommelen we steeds rond dat aantal. Dit jaar trekken we wellicht 35 duizend bezoekers. Ze komen werkelijk uit alle delen van het land. Er zijn mensen die hier, op weg naar een vakantie in België of Frankrijk, jaarlijks een tussenstop maken. We merken wel dat bezoekers veeleisender worden, ze willen steeds meer variatie. Daarom gaan we de verschillende presentaties ook een voor een aanpakken om ze nog aantrekkelijker te maken. Bij het champignonmuseum is dat bijvoorbeeld al gebeurd en het aspergemuseum volgt binnenkort. We zullen overal met meer computers gaan werken. Die moeten voor verdieping en voor een breder perspectief zorgen. En als de smid er eens een keertje niet is, dan kan op een computer mooi zijn werk verbeeld worden."

De Locht is sinds enkele jaren een geregistreerd museum. Wat houdt dit in?

Harry Litjens: "Geregistreerd museum zijn, betekent dat je voldoet aan een groot aantal eisen en voorwaarden die je tot een echt museum maken. We hebben bijvoorbeeld een ondernemingsplan moeten maken, we moeten brand- en inbraakbeveiligingseisen nakomen, bij de depots dienen we bepaalde richtlijnen in acht te nemen, er moet een deugdelijke collectieregistratie zijn. Je moet kortom aan heel wat verplichtingen voldoen om die status te krijgen. We zijn er best trots op dat het ons is gelukt."

En dan is het tijd voor een korte rondgang langs de nieuwste projecten van De Locht. Eerst gaat het naar de kelder onder de landbouwschuur. Daar wordt momenteel een volledig geklimatiseerd depot gerealiseerd waarin de omvangrijke kledingcollectie van het museum onder optimale omstandigheden opgeslagen kan worden. In de grote landbouwschuur zelf is sinds kort het nieuwste pareltje van De Locht te zien en te horen: een licht- en geluidsshow. Aan de hand van een verhaal over aardmannetjes worden telkens andere agrarische objecten uit de verduisterde schuur aangelicht. De zeven minuten durende show moet hier en daar nog wat worden verfijnd, maar het museum toont op deze manier wel dat het ook de nieuwste presentatietechnieken niet schuwt.

Verder gaat het. Naar het Nationaal Aspergemuseum dat aan de zijde van de binnenplaats flink wordt uitgebreid. Harry Litjens: "Het aspergemuseum is een heel populair onderdeel van De Locht. Het werd tijd dat de presentatie weer eens wat werd gemoderniseerd. Daarnaast hadden we behoefte aan meer ontvangstruimte voor groepen. Daarom bouwen we nu een nieuwe schuur, waarin boven het gemoderniseerde aspergemuseum komt en op de begane grond ontvangstruimten voor groepen. In oktober moet alles onder dak zijn en in april hopen we de nieuwbouw te kunnen openen."

De korte rondgang eindigt in de langgevelboerderij waar Museum De Locht ooit is begonnen. In de ruimte voor wisseltentoonstellingen wordt op bijzonder speelse wijze de relatie tussen bomen en mensen uit de doeken gedaan. Harry Litjens: "Alle wisseltentoonstellingen maken we zelf, af en toe speelt een verzamelaar een belangrijke rol. De commissie die zich daarmee bezighoudt, heeft er vaak maanden werk aan. Elke wisseltentoonstelling die we afbreken, doet me daarom een beetje pijn." En zo zou Harry Litjens nog uren door kunnen vertellen over wat - zonder anderen tekort te willen doen - toch wel een beetje zijn levenswerk is.

Wim Moorman

NIEUWE, AANGEKONDIGDE EN HERDRUKTE PUBLICATIES

Nieuw:

* Martin Bergevoet en Albert Lamberts, 100 jaar Algemene Begraafplaats Venlo. Tijd voor Venlo 1. Inge-naaid, 96 blz., geïllustreerd. Venlo 2003. ISBN 90-77579-01-X. Prijs 14,95 euro.

In de nieuwe reeks genaamd *Tijd voor Venlo*, een initiatief van uitgeverij Mosae, is als deel 1 een boek over de Algemene Begraafplaats verschenen. Sinds 1827 waren gemeenten met meer dan duizend inwoners verplicht te zorgen voor een algemene begraafplaats gelegen buiten de stad. Toen de Venlose begraafplaats uit 1820 gelegen in de Ganzenstraat vol raakte, besloot de gemeenteraad in 1901 tot de aanleg van een nieuwe algemene begraafplaats aan de Wylrehofstraat. Op 25 juni 1903 werd deze nog altijd bestaande begraafplaats in gebruik genomen. Het schrijvers duo Bergervoet en Lamberts heeft een interessante studie aan de Venlose dodenakker gewijd met veel historische details over de inrichting, de gebouwen, de dodengravers en de overledenen en hun grafmonumenten. De herinnering aan onder andere veel bekende, soms lang geleden overleden, Venlonaren leeft hier voort. Het ontbreken van een register op persoonsnamen is een gemis.

* Koos Berghs en Roy Denessen, Het stadhuis van Venlo. Inge-naaid, 60 blz., geïllustreerd. Venlo 2003. ISBN 90-901406-1. Prijs 6,80 euro.

Venlo heeft een mooi stadhuis met twee karakteristieke, ongelijke torens. Het dateert van 1600 en heeft een rijke geschiedenis. De auteurs beschrijven de historie van het gebouw vanuit cultuurhistorische en architectuurhistorische invalshoek. In 1597 kreeg de bouwmeester Willem van Bommel uit Emmerik de opdracht tot de bouw van een stadhuis voor de Hanzestad Venlo. Al snel na het gereedkomen werden er wijzigingen aangebracht. Dit zou zich in de loop der eeuwen nog vele malen herhalen. Toch is het oorspronkelijke karakter bewaard gebleven. De auteurs besteden ook ruim aandacht aan het interieur en de met gebouw en inventaris verbonden namen van onder andere: Frans Evers, Erycius Puteanus, Hubert Goltzius, Jan van Cleef, Jan van Venlo, Jan de Beijer en Jean Laudy.

Het boekje verscheen in het jaar 2000, in kleurendruk en voorziet kennelijk in een behoefte, omdat in 2003 al een vierde druk verscheen.

Aangekondigd:

* Piet van Nunen, Een spannende speurtocht tussen Maas en Peel. Inge-naaid, 96 blz., geïllustreerd. Horst 2004. ISBN 90-9018523-2. Prijs 12,50 euro. Verkrijgbaar bij de Oudheidkamer in Horst.

Op zondag 3 oktober verschijnt postuum het jeugdboek *Een spannende speurtocht tussen Peel en Maas* van de in 2001 overleden Piet van Nunen. Als conservator van de Oudheidkamer heeft hij lange jaren de schooljeugd rondgeleid door het verleden van Horst, onder andere in de Oudheidkamer en op de kasteelruïne. Toen hij wist dat hij een ongeneeslijke ziekte onder de leden had, heeft hij een twintigtal verhalen op papier gezet. Het Historisch Educatief Platform, een samenwerkingsverband van de lokale historische musea en verenigingen, heeft de uitgave van dit verhalenboek met steun van sponsors mogelijk gemaakt. Het boek is geïllustreerd met tekeningen van Rieky Janssen-Franssen en vormgegeven en opgemaakt door Jeu van Helden. Het boek is speciaal bedoeld voor jeugdigen van tien jaar en ouder.

Romé Fasol schrijft in zijn *Ten geleide* onder andere: *Als je opnieuw leest wat Piet van Nunen schrijft over het Horster verleden of opnieuw zijn meesterlijke kasteelminiaturen bekijkt, houd je de bewondering die velen deelden toen hij stierf, kort na de zomer van 2001. Verhalen die hij verzamelde voor geïnteresseerde ouderen en geboeide jonge mensen gingen onveranderlijk over het oude Horst of de Peel.*

* Theo Janssen, Reizen door de oude Peel. Deel 2. Vaarten in venen, een Peelmondriaan. Sevenum 2004. Besteladres: Theo Janssen, De Weel 4, 5975 XZ Sevenum. E-mail: peel.verhalen@tiscali.nl

In november 2001, bij het verschijnen van *Reizen door de oude Peel*, konden we kennis maken met wat we als het levenswerk van Theo Janssen mogen zien. Hij is druk aan het oogsten na een werkzaam leven in de Peel als natuurbeheerder van Staatsbosbeheer. Nu komt op 15 oktober dan deel twee uit van zijn succesvolle reeks. Deel drie wordt al aangekondigd voor 2006! Theo Janssen is een begenadigd verteller. Je kunt naar keuze: zijn boeken lezen, zijn audio-cd beluisteren en - wie weet in 2006 - hem zien en horen vertellen op een DVD-schijf. Hij wil alles wat er nog te achterhalen is over de oude, verdwenen Peel vastleggen in woord, beeld en geluid.

Wie snel intekent voor 32 euro ontvangt deel 2 en de audio-cd. Na verschijning ontvangt u voor hetzelfde bedrag het boek, maar dan zonder de cd.

Het werk van Theo Janssen is, behalve bij de auteur zelf, ook te koop in de regionale boekhandels, musea en VVV-kantoren.

Herdrukt:

* H.F. van de Griendt, Uit spagnum geboren. Een eeuw turfstroomindustrie in Nederland 1882-1983. Uitgave Stichting Zuidelijk Historisch Contact. Inge-naaid, 314 blz., geïllustreerd. Tilburg 2004. Prijs 25,00 euro. ISBN 90-70641-66-6.

In nummer 28 van INFO LGOG werd dit boek besproken. Jan van de Griendt (1804-1884) was een man van grote daadkracht. Hij stichtte een aantal ondernemingen en stond aan de wieg van de dorpen Helenaveen en Griendtsveen. Hij legde de grondslag voor de Griendtsveen-bedrijven met vestigingen in Nederland, Duitsland en Groot-Brittannië.

Een achterkleinzoon van Jan de Ouwe, Hendrik Frans van de Griendt heeft in navolging van zijn vader Jan van de Griendt, getracht een belangrijke tak van het concern, de turfstrooiselindustrie, te beschrijven. Op 26 januari verleden jaar hield de auteur een lezing voor LGOG Kring ter Horst in De Oude Lind.

Het boek was enige tijd uitverkocht, maar is intussen herdrukt en opnieuw verkrijgbaar in de boekhandel.

G.F. Verheijen

BESTUUR LGOG KRING TER HORST

Voorzitter: De heer drs. M.P.G.M. van den Munckhof
Harrie Driessenstraat 3, 5961 TT Horst. Telefoon (077) 398 1833
E-mail: vdmunckhof@gmx.net

Vice-voorzitter: De heer drs. W.J. Moorman
Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Telefoon (077) 398 1606
E-mail: wim.moorman@wanadoo.nl

Secretaris: De heer J.M.G. Kelleners
Stuksbeemden 16, 5961 LG Horst. Telefoon (077) 398 5349

Penningmeester: De heer P. Jakobs
De Pelslap 7, 5961 LP Horst. Telefoon (077) 398 5242

Lid: De heer drs. X.C.C. van Dijk
Berkelstraat 16, 5961 JL Horst. Telefoon (077) 465 4354

Lid: Mevrouw M.E.A.P. Huijs-Oostveen
Molenveldweg 27, 5975 AH Sevenum. Telefoon (077) 467 2299
E-mail: mhuijsoostveen347@freeler.nl

Lid: De heer J.H. Kurver
Convent 50, 5961 RE Horst. Telefoon (077) 398 3596
E-mail: jkurver@wanadoo.nl

* Tot slot

Wist U dat het LGOG-gezinslidmaatschap slechts 7 euro kost? Het gezinslid is verder gewoon lid, maar de post ontvangt men slechts eenmaal per adres.

Opgave van een gewoon lid of een gezinslid is mogelijk op de website van het LGOG (www.lgog.nl) of door een briefkaartje te sturen aan LGOG, Postbus 83, 6200 AB Maastricht.

Kopij voor de volgende aflevering van *INFO LGOG Kring Ter Horst* (nummer 32, maart 2005) kunt u inzenden tot 1 februari 2005 naar het redactie-adres: Meterikseweg 153, 5961 CV Horst. Telefoon (077) 398 1606.

E-mail: wim.moorman@wanadoo.nl